

Lieta C-264/22

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2022. gada 20. aprīlis

Iesniedzējtiesa:

Tribunal da Relação de Lisboa (Lisabonas apelācijas tiesa, Portugāle)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2022. gada 5. aprīlis

Apelācijas sūdzības iesniedzējs:

Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions

Atbildētāja apelācijas instancē:

Victoria Seguros S.A.

Apelācijas kopīga un īpaša procedūrā (2013)

Lieta Nr. 121/17.0TNLSB.L1

Apelācija – galīgs nolēmums

Iesniedzējtiesa – *Tribunal Marítimo de Lisboa – J2* (*Juzgado n.º 2*) (Lisabonas Jūras tiesa – J2 (Tiesa Nr. 2))

Apelācijas sūdzības iesniedzējs: *Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions*

Atbildētāja: *Victoria Seguros, S.A.*

Kopsavilkums:

1. Tā kā strīdīgie fakti ir saistīti ar divu Eiropas Savienības dalībvalstu tiesību aktu kolīziju, ārpuslīgumiskajai civiltiesiskajai (un komerciālajai) atbildībai piemērojamās tiesības, saskaņā ar kurām ir jāaplūko dzīvības vai fiziskās integritātes aizskārums, vispirms ir jānosaka atbilstoši Romas II regulas (Regula

(EK) Nr. 864/2007 (2007. gada 11. jūlijs)) 1. panta 1. punkta noteikumiem, kas saskaņā ar Portugāles Republikas Konstitūcijas 8. panta 3. punktu ir tieši piemērojama valsts tiesību sistēmā.

2. Iesniedzējtiesas nolēmumam ir divkāršs mērķis, proti, tas ir instruments, lai garantētu Eiropas Savienības tiesību vienveidīgu piemērošanu un valsts tiesu kā Savienības tiesību kopīgu tiesu lomu, nodrošinot visiem Eiropas pilsoņiem vienādas tiesības.

3. Ņemot vērā pamatotas šaubas par Romas II regulas reglamentējošo noteikumu interpretāciju un piemērošanu, kam ir būtiska nozīme, lai galīgi atrisinātu strīda starp pusēm un it īpaši novērtētu apelācijas sūdzības priekšmetu, ir jāiesniedz prejudiciāls nolēmums Eiropas Savienības Tiesai, lai novērstu atšķirības attiecīgo [Savienības] tiesību interpretācijā.

4. Tādējādi ir nolemts iesniegt Eiropas Savienības tiesai šādi formulētu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu: Vai tiesību uz atlīdzinājumu noteikšanai piemērojami tiesību akti ir negadījuma vietas tiesību akti (Portugāles tiesību akti) saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 864/2007 (2007. gada 11. jūlijs), Romas II regulas, 4. panta 1. punktu un 15. panta h) punktu vai cietušā tiesību pārņemšanas gadījumā ir piemērojami tiesību pārņemējas “trešās puses” (Francijas) tiesību akti saskaņā ar minētās regulas 19. pantu?

*

Audiencia de Lisboa [Lisabonas Apelācijas tiesas] 7. nodaļas tiesneši nolemj:

II. FAKTI

1. Prasība

Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d’Autres Infractions [Teroraktos un citos tiesībpārkāpumos cietušo garantiju fonds] vispārējā kārtībā cēla prasību par summas atmaksu pret *Victoria Seguros, S.A.*, lūdzot piespriest atbildētājam atlīdzināt apelācijas sūdzības iesniedzējam summu **229 480,73 EUR** (divi simti divdesmit deviņi tūkstoši četri simti astoņdesmit euro un septiņdesmit trīs centi) apmērā, kā arī nokavējuma procentus no prasības pieteikuma paziņošanas dienas.

Tas apgalvoja, ka 2010. gada 4. augustā Alvoras [*Alvor*] [..] pludmalē Francijas pilsonim uzbrauca kuģis, ko vadīja tā īpašnieks, [..], kura civilitiesisko atbildību bija apdrošinājusi atbildētāja; kuģis ar dzenskrūvi trāpīja attiecīgajai personai, kas peldēja un nira kuģošanai aizliegtā un tikai peldēšanai paredzētā vietā; rezultātā viņam tika nodarīti smagi miesas bojājumi un [vēlāk] tika veiktas dažādas medicīniskās procedūras.

Minētais peldētājs pret *Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions*, kas ir Francijas struktūra, kura tostarp atlīdzina negadījumu dēļ radušos zaudējumus, cēla prasību Lionas pirmās instances tiesā, lūdzot atlīdzināt Portugālē notikuša negadījuma dēļ radušos zaudējumus.

Šajā tiesvedībā puses vienojās par atlīdzinājumu 229 480,73 EUR apmērā, ko apelācijas sūdzības iesniedzējs jau ir izmaksājis cietušajam.

Tādējādi šajā tiesvedībā tiek lūgts piespriest atbildētājam atlīdzināt apelācijas sūdzības iesniedzējam jau samaksāto summu, norādot, ka esot jāpiemēro Portugāles tiesību akti par negadījumiem un atlīdzināšanas pienākumu un Francijas tiesību akti par noilguma termiņu un tā aprēķināšanu, kā tas izriet no Regulas (EK) Nr. 864/2007 (2007. gada 11. jūlijs) 19. panta.

Atbildētāja savā atbildē, pirmkārt, izvirzīja materiāltiesisku iebildi par tiesību noilgumu un, otrkārt, pēc būtības apstrīdēja lielāko daļu ar negadījumu saistītu faktu, lūdzot noraidīt prasību.

Tādējādi kopumā tā apgalvoja, ka atbilstoši Civilkodeksa 45. panta 1. punktā paredzētajiem noteikumiem ir piemērojami Portugāles tiesību akti, tostarp noilguma jomā, un izvirzīja šādu iebildi saskaņā ar Civilkodeksa 498. panta 1. punktu, jo prasības celšanas dienā, t.i., 2016. gada 29. novembrī, apelācijas sūdzības iesniedzēja tiesībām jau ilgu laiku bija iestājies noilgums, proti, jau bija pagājuši vairāk nekā seši gadi no dienas, kad notika negadījums.

Atbildes rakstā attiecībā uz lietas būtību tā atzīst tikai negadījuma iestāšanos, kā arī ar iesaistītā kuģa īpašnieku noslēgtās jūras apdrošināšanas esamību, bet ne konkrētos apstākļus, kādos notika minētais negadījums, un atsauca uz faktiem, kas pierāda tikai peldētāja vainu, it īpaši uz to, ka viņš peldēja aiz bojām, kas paredzētas navigācijas kanāla norobežošanai, atradās ārpus peldēšanai atļautās zonas – vairāk nekā 300 metrus no krasta – un neizmantoja signalizācijas boju; jebkurā gadījumā tā apgalvo, ka prasības summa esot pārmērīga.

Atbildot uz iebildumu rakstu, apelācijas sūdzības iesniedzējs apstrīdēja iebildes par noilgumu pieņemamību, būtībā apgalvojot, ka noilguma termiņš nav beidzies nedz saskaņā ar Francijas tiesību aktiem, nedz saskaņā ar Portugāles tiesību aktiem atbilstoši Civilkodeksa 498. panta 3. punktam, kurā ir noteikts, ka noilguma termiņš tiesību uz atlīdzinājumu īstenošanai ir 10 gadi, kas sākas tikai brīdī, kad cietušajam ir izmaksāts pēdējais atlīdzinājums, proti, 2014. gada 7. aprīlī, kad apelācijas sūdzības iesniedzējs veica pēdējo maksājumu cietušajam.

*

[*omissis*: valsts tiesvedības norise]

Tiesvedībā pirmās instances tiesā notika tiesas sēde un pasludināts spriedums, ar ko tika pieņemta iebilde par noilgumu un prasība noraidīta, attaisnojot atbildētāju pret viņu celtajā prasībā.

2. Apelācija

Apelācijas sūdzības iesniedzējs, būdams neapmierināts, iesniedza apelācijas sūdzību; viņa argumenti beidzas ar šādiem secinājumiem:

(A) Prasības celšanas dienā apelācijas sūdzības iesniedzēja kā tiesību pārņēmēja tiesībām pieprasīt cietušajam samaksāto summu nebija iestājies noilgums. (B) Apelācijas sūdzības iesniedzēja kā tiesību pārņēmēja tiesības rodas tikai pēc tam, kad tas jau ir izmaksājis šajā prasībā pieprasīto atlīdzinājumu. (C) Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 864/2007 (2007. gada 11. jūlijs) 19. pantu šajā lietā subrogācijas gadījumā ir piemērojami Francijas tiesību akti. (D) Francijas tiesību aktos ir noteikts, ka gadījumā, ja *Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions* rīkojas kā tiesību pārņēmējs, noilguma termiņu aprēķina no tiesas nolēmuma pieņemšanas dienas, kas ir 2014. gada 20. marts. (E) Pat ja tas tā ir, tad tikai pēc tam, kad ir pagājuši 10 gadi [...]. [atsauce uz argumentiem] (F) Tādējādi saskaņā ar Francijas tiesību aktiem prasības celšanas dienā apelācijas sūdzības iesniedzēja tiesībām nebija iestājies noilgums. Tomēr, lai arī tas neatzīst faktus, kas tam kaitē, (G) ja tiktu nospriests, ka saskaņā ar Civilkodeksa 498. panta 1. un 2. punktu ir jāpieņem risinājums, kas noteikts Portugāles tiesību aktos, noilguma termiņš sākas tikai no dienas, kad cietušajam ir veikts atlīdzinājuma maksājums vai maksājumi. Proti, (H) pirms minētā maksājuma subrogācija nav iespējama. (I) Apelācijas sūdzības pat nevarēja celt prasību iesniedzējs, pirms tas nebija samaksājis summu 229 480,73 EUR apmērā, jo attiecībā uz turpmākajiem maksājumiem, proti, neveiktajiem maksājumiem, nav subrogācijas. Tādējādi (J) saskaņā ar [Civilkodeksa] 498. panta 2. punktā noteikumiem noilguma termiņš, ja to skaita no pēdējā maksājuma veikšanas dienas (2014. gada 7. aprīlis), beidzās tikai [2017]. gada 7. aprīlī¹, ilgu laiku pēc prasības celšanas datuma un paziņošanas atbildētājam. (K) Šajā nozīmē ir atsauce uz šo apsvērumu 51. punktā minētajiem spriedumiem, it īpaši uz *STA* (Augstākā administratīvā tiesa) spriedumu Nr. 2/2018 [...] par doktrīnas unifikāciju [...], kurā pieņemtais lēmums ir pretrunā pārsūdzētajam nolēmumam. (L) Ņemot vērā izklāstīto, [...] iesniedzējtiesa interpretācijas kļūdas un nepiemērošanas dēļ pārkāpa apsvērumos un šajos secinājumos minētos tiesību aktus. Tāpēc (M) pārsūdzētais spriedums ir jāatceļ, pieņemot šeit formulētos prasījumus. Turklāt (N) prasības celšanas dienā apelācijas sūdzības iesniedzēja tiesībām saņemt atlīdzinājumu no atbildētājas nebija iestājies noilgums. Un, (O) ņemot vērā pierādītos un nepierādītos faktus, saskaņā ar prasības pieteikumā norādīto atbildētājai ir jāpiespiež samaksāt pieprasīto summu, kā arī attiecīgos nokavējuma procentus. Tādējādi pārsūdzētais nolēmums ir jāatceļ saskaņā ar šeit paustajiem apsvērumiem.

Atbildētāja savā apelācijas sūdzības iebildumu rakstā noraidīja apelācijas sūdzības iesniedzēja argumentus, tā atkārtoti izvirzīja iebildi par pieprasīto tiesību

¹ Iepriekš minētajā izklāstā pārrakstīšanās kļūdas dēļ ir norādīts 2014. gada 7. aprīlis, lai arī noteikti tas ir 2017. gada 7. aprīlis.

noilgumu, kopumā atbalstīja attaisnojoša nolēmuma pamatojumu un lūdza to atstāt negrozītu.

*

Apelācijas sūdzība tika pieņemta ar devolutīvu iedarbību.

[*omissis*: valsts tiesvedības norise]

3. Prasības priekšmets

Apelācijas sūdzības jomu ierobežo apelācijas sūdzības iesniedzēja prasījumi, un ir jālemj par tajā uzdotajiem jautājumiem [...]. [tiesvedības norise]

Vērtējot apelācijas sūdzības iesniedzēja prasījumus, **būs jāizlemj, vai attiecīgajā situācijā ir piemērojami Francijas tiesību akti, saskaņā ar kuriem pieprasīto tiesību noilguma termiņš nav beidzies, vai arī pakārtoti, ja tiek nolemts piemērot Portugāles tiesību aktus, arī nav iespējams celt šādu iebildi par noilguma termiņa izbeigšanos, nemot vērā datumu, kurā cietušajam tika veikts pēdējais maksājums.**

Tas ir izšķirošs aspekts, kura dēļ ir jāapspriež šādi apelācijas sūdzībā uzdotie jautājumi:

- Valsts tiesības, kas ir piemērojamas saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 864/2007 (2007. gada 11. jūlijs) (Romā II regulas) 19. pantu, kas reglamentē ārpuslīgumiskas saistības starp dalībvalstu pilsoņiem, un kolīziju norma, kas paredzēta Civilkodeksa 45. pantā.

- 4. panta 1. punkta un 15. panta h) punkta interpretācija un piemērošana; apelācijas sūdzības iesniedzējs kā cietušā tiesību pārņēmējs un Romā II regulas 19. panta tvērums; vispārējs noteikums *lex loci damni* un īpašs noteikums par cietušā tiesību pārņēmēju;

- Civilkodeksa 498. panta 2. punkta noteikumu objektīvās un subjektīvās piemērošanas joma; pieprasīto tiesību juridiskais raksturs saistībā ar subrogāciju vai ar regresa prasījuma tiesībām; tiesību interpretācija doktrīnā un judikatūrā; maksājumus sadalīta atlīdzinājuma noilguma termiņa *dies a quo*.

II. PAMATOJUMS

A. Fakti

Iesniedzējtiesa par pierādītiem atzina šādus faktus:

(1) 2010. gada 4. augustā aptuveni plkst. 17.30 iepretī Alvoras (Algarve) pludmalei notika negadījums, kurā bija iesaistīts kuģis, ko vadīja tā īpašnieks, [...]

un peldētājs [...], Francijas pilsonis [...] [atsauce uz lietu]. (2) Minētais kuģis Alvoras pludmales zonā [...] ar dzenskrūvi aizskāra iepriekš minēto peldētāju, (3) [...] kurš peldēja ar masku, akvalanga cauruli un pleznām. (4) Minētais trieciens notika aptuveni 250 metrus uz austrumiem attiecībā pret krasta līniju, apmēram 120/140 metrus no sauszemes ūdenī; (5) [...] zonā, kurā kuģošana ir aizliegta (6) [...] un paredzēta tikai peldēšanai. (7) [...] (8) Uz kuģa nebija nekādu navigācijas palīgierīču (piemēram, GPS vai radara). (9) Tā iemesla dēļ, ka dzenskrūve aizskāra peldētāja ķermeni, viņš guva [...] [gūto miesas bojājumu sīks apraksts]. (10) [...] [turpat]; (12) Tūlīt pēc negadījuma viņš tika nogādāts *Hospital do Barlavento Algarvio*. (13) Vēlāk viņš ar helikopteri tika nogādāts *Hospital de São José*, Lisabonā, kur viņš tika operēts un hospitalizēts no 2010. gada 4. līdz 9. augustam [...] [atsauce uz lietu]. (14) 2010. gada 9. augustā viņu ar lidmašīnu pārveda uz Franciju, kur viņš bija hospitalizēts līdz 2010. gada 7. septembrim [...] [turpat]. (15) Vēlāk viņam tika veiktas arī vairākas operācijas. [...] [turpat]. (16) No 2010. gada 7. septembra līdz 11. novembrim negadījumā cietušais tika hospitalizēts *Centro de Reeducación Funcional de Val de Rosay*; no 2011. gada 16. līdz 19. jūnijam, šī negadījuma dēļ viņš tika hospitalizēts *Clínica Park*, kur viņš tika operēts [...]; [ķirurģisko iejaukšanos apraksts] (17) Viņš bija pilnīgi darbnespējīgs no 2010. gada 4. augusta līdz 11. novembrim, no 2011. gada 16. līdz 19. jūnijam un 2012. gada 14. februārī [...] [atsauce uz lietu]. (18) Viņam bija darba nespēja 60 % apmērā no 2010. gada 12. novembra līdz 2011. gada 2. janvārim (19) un darba nespēja 50 % apmērā no 2011. gada 3. janvāra līdz 2011. gada 5. jūnijam, no 2011. gada 20. jūnija līdz 2012. gada 13. februārim un no 2012. gada 15. februāra līdz 2012. gada 28. decembrim. (20) Iepriekš aprakstītā negadījuma dēļ cietušais [omissis: cietušā adreses identifikācija] cēla prasību par zaudējumu atlīdzinājumu pret apelācijas sūdzības iesniedzēju (garantijas fondu), kas ir par atlīdzinājuma izmaksu negadījumos cietušajiem atbildīga pirmās instances Francijas iestāde [...] [atsauce uz lietu]. (21) [...] Tiesvedība norisinājās Lionas pirmās instances tiesā [...] [turpat]. (22) Šajā tiesvedībā tagad apelācijas sūdzības iesniedzējs piešķīra negadījumā cietušajam atlīdzinājumu, kura kopējā summa ir 229 480,73 EUR [...] [turpat]. (23) Šajā līgumā, kas tika parakstīts 2014. gada 3. martā un ko tiesa apstiprināja 2014. gada 10. martā, abas puses vienojās, ka negadījuma sekas ir konstatētas medicīniskās ekspertīzes ziņojumā [...] [...] [eksperta identifikācija]. (24) Atlīdzinājums tika noteikts, lai kompensētu visus attiecīgā negadījuma dēļ radušos zaudējumus šādās pozīcijās [...] [atsauce uz lietu]: – Dažādi izdevumi 2028,78 EUR. – Konsolidācijas aprūpe, pamatojoties uz maksu 13,00 EUR stundā, 10 640,50 EUR. – Transportlīdzekļa pielāgošanas izmaksas: 5826,11 EUR. – Mūža aprūpe 76 153,24 EUR. – Visas pagaidu neērtības, pamatojoties uz maksu 25,00 EUR stundā, 2415,00 EUR. – Daļējas pagaidu neērtības 60 %, 717,60 EUR. – Daļējas pagaidu neērtības 50 %, 8199,50 EUR; – Morāls kaitējums: 22 000,00 EUR. – Pagaidu estētiski bojājumi: 3000,00 EUR. – Pastāvīga funkcionāla nespēja (45 %): 76 500,00 EUR. – Pastāvīgi estētiski bojājumi: 7000,00 EUR. – Pašapliecināšanās zaudēšana 15 000,00 EUR. (25) Apelācijas sūdzības iesniedzējs šajā lietā negadījumā cietušajam par nodarītajiem zaudējumiem samaksāja [...] minēto kopējo summu 229 480,73 EUR apmērā ar čekiem attiecīgi 2013. gada

15. februārī (10 000,00 EUR) un 2004. gada 7. aprīlī (219 480,73 EUR), [...] [atsauce uz lietu]. (26) Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu tika iesniegts 2016. gada 28. novembrī un nosūtīts atbildētājam 2016. gada 12. decembrī [...] [turpat]. (27) Īpašnieks [...] ar pašreizējās atbildētājas filiāli “Atpūtas kuģi” noslēdza jūras apdrošināšanas līgumu, kura mērķis ir apdrošināt iepriekš norādīto kuģi [...] un kurš ietver civiltiesiskās atbildības segumu ar apdrošināto kapitālu 220 000,00 EUR apmēru [...] [polises identifikācija]. (28) Uz prasījumu, ko iesniegusi apelācijas sūdzības iesniedzēja pārstāvība 2014. gada 31. jūlijā, atbildētāja 2014. gada 12. augustā sniedza atbildi, kurā iebilda pret prasījumu un norādīja ne tikai uz noilgumu, bet arī apgalvoja, ka nelaimes gadījums ir noticis tikai cietušā peldētāja vainas dēļ [...] [atsauce uz lietu]. (29) Pēc prokurora lūguma 2012. gada 28. novembrī saistībā ar negadījumu tika uzsākts kriminālprocess *Tribunal Judicial de Portimão (Juiz de Instrução Criminal)* [Portimaunas krimināltiesā (Portugāle)] [...] [turpat]. (30) [...] Saņēmusi lūgumu sākt izmeklēšanu, šī tiesa, pamatojoties uz prasījuma tiesību izmantošanas termiņa izbeigšanos un no tā izrietošo prokuratūras likumības trūkumu kriminālprocesa ierosināšanai, noraidīja pret aizdomās turēto uzsāktu kriminālprocesu [...] un izbeidza šo lietu, par ko tika paziņots 2012. gada 3. decembrī [...] [turpat]. (31) Šim kriminālprocesam tika piešķirts numurs 37/10.1MAPTM, un prokuratūra vainoja apsūdzēto par miesas bojājumu nodarīšanā neuzmanības dēļ, (32) [...] izvirzot apsūdzību 2012. gada 30. maijā. (33) Nākamajā dienā pēc negadījuma [...] [apdrošinātais] nosūtīja *Policia Maritima de Portimão* [Portimaunas Jūras policijai] viņa pašā sagatavotu un parakstītu ziņojumu par negadījumu, kas datēts ar 2010. gada 5. augustu un kurā it īpaši norādīts, ka apdrošinātais nevarēja novērst negadījumu, jo franču peldētājs ne tikai peldēja zem ūdens, bet arī atradās peldētājiem aizliegtajā zonā, ko izmantoja tikai kuģi [...] [turpat]. (34) Pēc negadījuma atbildētāja lūdza iesaistīties uzņēmumam “*Peritotal – Sociedade de Peritagens e Avaliações, S.A.*”, kura eksperts [...] sagatavoja dokumentētu ziņojumu [...] [atsauce uz lietu un liecinieka identifikācija]. (35) Pildot savus pienākumus, minētais eksperts veica vairākas izmeklēšanas, kas aprakstītas viņa iesniegtajā ziņojumā, un ieguva liecinieka rakstveida paziņojumu [...] 2011. gada 10. janvārī [...] [atsauce uz lietu un liecinieka identifikācija]. (36) 2011. gada 31. janvārī tas pats eksperts ieguva liecinieka rakstveida paziņojumu [...] [atsauce uz lietu un liecinieka identifikācija]. (37) Saskaņā ar tā paša eksperta ziņojumu “ir pierādīts”, ka negadījuma brīdī franču peldētājs atradās aiz bojām, kas norobežoja navigācijas kanālu; ka negadījums notika tad, kad peldētājs peldēja ārpus parastās peldēšanas zonas, tas ir, ārpus peldvietas un vietā, kas atrodas tālu no krasta (vairāk nekā 300 metrus), vietā, kurā bija atļauta kuģu satiksme. (38) Turklāt eksperts norādīja, ka franču peldētājs negadījuma brīdī lietoja snorkelēšanas brilles (masku), akvalanga cauruli un pleznas, bet neizmantoja snorkelēšanas boju [...]. (39) [...] [liecinieka rakstveida paziņojums, kurā sniegta sīkāka informācija par negadījumu]

Nav pierādīts, ka: **I.** Minētais franču peldētājs, kurš bija ieniris ūdenī, kļuva redzams tikai tad, kad parādījās ūdens virspusē, un ka pirms attiecīgā negadījuma viņš nebija devis brīdinājuma signālu. **II.** Tūlīt pēc negadījuma apdrošinātais [...] sniedza franču peldētājam visu iespējamo palīdzību. **III.** Trieciens notika, kad

iepriekš minētais kuģis [...] atradās ļoti tālu no krasta un tikai kuģošanai paredzētajā zonā. **iv)** Trieciens brīdī franču peldētājs atradās aiz bojām, kas norobežoja kuģošanas kanālu. **V.** Trieciens notika, kad minētais peldētājs peldēja ārpus parastās peldvietas, proti, vairāk nekā 300 metrus no krasta (peldvietas) **VI.** [...] kurā varēja kuģot bez ierobežojumiem.

B – Par apelācijas būtību

1. Strīda pārskaits

Pēc negadījuma, kas notika Alvoras pludmalē 2010. gada 4. augustā un kurā bija iesaistīts peldētājs, Francijas pilsonis, un atbildētājas apdrošinātais portugāļu kuģis, apelācijas sūdzības iesniedzējs, Francijas tiesībās šajā jomā atzīta iestāde, samaksāja cietušajam kopējo summu 229 480,73 EUR apmērā kā atlīdzinājumu par negadījuma dēļ nodarītajiem zaudējumiem.

Apgalvojot, ka negadījums noticis tikai un vienīgi kuģa vadītāja un īpašnieka vainas dēļ, apelācijas sūdzības iesniedzējs cēla prasību par atbildētāja civiltiesisko atbildību apdrošinātā prettiesiskas darbības dēļ, un lūdza atlīdzināt summu, ko tas bija samaksājis negadījumā cietušajam saskaņā ar Francijas tiesību aktiem, kas, pēc viņa domām, ir piemērojami saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 864/2007 (2007. gada 11. jūlijs) (Romas II regula) 19. pantu.

Atbildētāja, lai arī tā atzīst attiecīgā negadījuma iestāšanos un to, ka tā bija noslēgusi jūras apdrošināšanas līgumu ar kuģa īpašnieku, jau no paša sākuma² iebilda pret apelācijas sūdzības iesniedzēja prasījumu, uzskatot, ka subrogācijas tiesības bija beigušās saskaņā ar Portugāles Civilkodeksa 498. panta 1. punkta noteikumiem, kas piemērojami šai situācijai saskaņā ar Civilkodeksa 45. pantu.

Lai arī apelācijas sūdzības iesniedzējs nepiekrīt Portugāles tiesību aktu piemērošanai, viņš atbildēja, ka noilguma termiņš no pēdējā maksājuma cietušajam arī saskaņā ar Civilkodeksa 498. panta 3. punkta noteikumiem nav beidzies.

Iesniedzējtiesa uz pierādīto faktu pamata savā spriedumā lēma, ka iebilde par apelācijas sūdzības iesniedzēja pieprasīto tiesību noilgumu saskaņā ar Portugāles Civilkodeksa 498. panta 1. punkta noteikumiem ir jāapmierina, un attaisnoja atbildētāju.

Apelācijas tiesvedībā tiek apspriesta apmierinātā iebilde par pieprasīto tiesību izbeigšanos, savukārt faktiskie apstākļi netiek apstrīdēti, tādējādi apelācijas sūdzības iesniedzēja prasījums attiecas tikai uz spriedumā pieļauto tiesību kļūdu.

2. Valsts, kuras tiesību akti ir piemērojami

² Pašlaik ir svarīgi [norādīt], ka izvirzītā iebilde par civillietu tiesas kompetences neesamību tika apmierināta un tika atzīts, ka lietas izskatīšana ir jūras tiesas kompetencē.

Valsts tiesa izskata pārrobežu situāciju, un tās pamatā ir nopietni iemesli, lai iesniegtu lūgumu saistībā ar civiltiesisko atbildību par prettiesisku darbību; konkrēti, negadījuma vieta, kuģa reģistrācijas un, iespējams, kuģa īpašnieka dzīvesvieta ir Portugālē; cietušais ir Francijas pilsonis, kas dzīvo Francijā; apelācijas sūdzības iesniedzējs ir saskaņā ar Francijas tiesību aktiem dibināta un regulēta iestāde, kas iesūdzējusi tiesā kuģa īpašnieka apdrošinātāju, pārņemot cietušā tiesības, kam tika atlīdzināti nodarītie zaudējumi.

Izskatījusi iepriekš minēto jautājumu, iesniedzējtiesa kopumā secināja, ka, lai atrisinātu strīdu, ir jāpiemēro Portugāles tiesību akti, pēc iespējas labāk ņemot vērā apelācijas sūdzības iesniedzēja pieprasīto tiesību raksturu un noteikumus par noilguma termiņu. Tā atzina par pierādītu pieprasīto tiesību noilgumu atbilstoši Portugāles tiesību aktiem, jo saskaņā ar Civilkodeksa 498. panta 1. punkta noteikumiem no negadījuma dienas bija pagājuši vairāk nekā trīs gadi, un, tā kā apelācijas sūdzības iesniedzējs ir cietušā tiesību uz zaudējumu atlīdzību pārņēmējs, tas nevar izmantot termiņu, kas attiecas uz 2. punktā paredzētajām apdrošinātāja tiesībām celt regresa prasību; tā arī uzskatīja, ka apelācijas sūdzības iesniedzējs nevar sev par labu atsaukties uz garāku noilguma termiņu kriminālprocesā par prettiesisku darbību, kas paredzēts minētās tiesību normas 3. punktā, ciktāl cietušais nav ierosinājis kriminālprocesu, kā arī nav iesniedzis atsevišķu civilprasību.

Apelācijas sūdzības iesniedzējs, kurš neapstrīd apgalvojumu, ka tas ir cēlis prasību pret atbildētāju, kuģa apdrošinātāju, kā cietušā tiesību pārņēmējs, tomēr, atsaucoties uz Romas II regulas 19. panta noteikumiem, tas apgalvo, ka attiecīgajā situācijā ir piemērojami Francijas tiesību akti.

Tādējādi tas apgalvo, ka saskaņā ar Francijas tiesību aktiem, it īpaši Francijas Kriminālprocesa kodeksa 706.11. pantu, *Code des Assurances* (Apdrošināšanas kodekss) L-422.1. pantu un Francijas Civilkodeksa 2270. pantu noilguma termiņš tiesībām uz cietušajam veiktā maksājuma atlīdzinājumu nav beidzies, tādējādi pasludinātais spriedums ir jāatceļ.

Quid juris?

Tā kā strīdīgie fakti ir saistīti ar divu Eiropas Savienības dalībvalstu tiesību aktu noteikumu kolīziju, ārpuslīgumiskajai civiltiesiskajai (un komerciālajai) atbildībai piemērojamās tiesības, saskaņā ar kurām ir jāaplūko dzīvības vai fiziskās integritātes aizskārums, vispirms ir jānosaka atbilstoši 1. panta 1. punkta noteikumiem Romas II regulā [Regula (EK) Nr. 864/2007 (2007. gada 11. jūlijs)]³, kas saskaņā ar Portugāles Republikas Konstitūcijas 8. panta 3. punktu ir tieši piemērojama valsts tiesību sistēmā.

³ Turklāt pieņemot, ka saistībā ar konkrēto jautājumu nav citas starptautiskas konvencijas, kuras līgumslēdzējas puses būtu Francija vai Portugāle.

Portugāles kolīziju tiesībās rastais risinājums principā nav piemērojams pārvalstiska rakstura kolīziju normām.

Lai arī tiek atzīts, ka pastāv zināmas doktrināras pretrunas iepriekš minētajos starptautisko privāttiesību jautājumos, piemēram, par to, vai “Romas II regulā” ir noteikta pakārtota saikne, balstoties uz *lex fori* kolīziju tiesību autonomo saikni, tam nav nozīmes, lai pieņemtu nolēmumu šajā lietā ⁴.

Minētās “Romas II” regulas 14. pantā paredzētā tiesību aktu izvēle šajā gadījumā arī nav iespējama, jo saskaņā ar Portugāles Civilkodeksa 4. panta 1., 2. un 3. punktu un 45. panta 1. punktu pēc prettiesiskas darbības/negadījuma Portugāles teritorijā ir jāpiemēro Portugāles tiesību akti.

Tāpat strīdu nevar atrisināt, piemērojot “labvēlīgāku tiesību aktu” risinājumu, jo ir skaidrs, ka tā nav regulas 18. pantā paredzētā tiešā prasība, ko pret apdrošinātāju ir cēlis negadījumā cietušais un kas būtu jāpamato, interpretējot piemērojamās tiesību aktus, ņemot vērā cietušā aizsardzības sistemātiskā elementa pārsvaru, t.i.. “labvēlīgāku tiesību aktu” principu par labu attiecīgai aizsardzībai pret apdrošinātāju ⁵.

Kā paskaidro *Moutinho de Almeida* Romas II regulas komentārā, “saistību izbeigšanas veidi ir atbilstoša to izpilde un atlīdzinājums vai atbildīgās personas nāve, un ir jānorāda, ka uz noilgumu un termiņa izbeigšanos nav attiecināms labvēlīgāku tiesību aktu princips” ⁶.

Visbeidzot Portugāles tiesību aktos ir paredzēta tiesību pārņēmēja aizsardzība, un atbildētāja apstiprināja apelācijas sūdzības iesniedzēja procesuālās un materiālās tiesības celt prasību, kurš lūdz atlīdzināt summu, ko tas bija samaksājis cietušajam Alvoras pludmalē notikušajā negadījumā, kas, iespējams, noticis tikai atbildētājas apdrošinātā kuģa īpašnieka un tā apkalpes vainas dēļ.

Atbildētājas iebildumu pamatā ir tikai tiesību uz atlīdzinājumu noilgums saskaņā ar Portugāles tiesību aktiem.

Tomēr attiecībā uz ārpuslīgumiskām saistībām, kas izriet no atbildības par prettiesisku darbību vai risku, Romas II regulas 4. panta 1. punktā vispārēji ir noteikts, ka ir piemērojami tās valsts tiesību akti, kurā nodarīts kaitējums.

Attiecībā uz tiesību aktu piemērošanas jomu 15. panta h) apakšpunktā ir noteikts, ka tas ietver “*to, kā saistības var izbeigt, un noilguma un ierobežojuma noteikumus, tostarp noteikumus par noilguma vai ierobežojuma termiņa sākumu, pārtraukšanu vai apturēšanu*”.

⁴ [..]

⁵ [..]

⁶ No “O Regulamento Roma II”, 2107, [izd.] Principia, 164. lpp.

Tā kā prasības pamatā esošais negadījums notika Portugālē, saskaņā ar šo tiesību normu konkrētai situācijai ir piemērojami Portugāles tiesību akti, it īpaši attiecībā uz strīdīgo apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvoto tiesību noilgumu.

Vienlaikus Regulas (Romas II) 19. pantā “Subrogācija” ir paredzēts šādi: *“Ja personai (“kreditoram”) ir ārpuslīgumisks prasījums pret citu personu (“parādnieku”) un trešai personai ir pienākums apmierināt kreditora prasījumu vai arī šī trešā persona, izpildot attiecīgo pienākumu, faktiski ir apmierinājusi kreditora prasījumu, tiesību akti, ar ko reglamentē trešās personas pienākumu apmierināt kreditora prasījumu, ir tie, ar kuriem nosaka, vai un ciktāl attiecīgā trešā persona ir tiesīga izmantot pret parādnieku tās tiesības, kas kreditoram bija attiecībā pret parādnieku saskaņā tiesību aktiem, kuri reglamentē viņu attiecības.”*

Pēc problēmas izklāsta ir jājautā, vai Romas II regulas 19. panta mērķis ir garantēt trešai personai, kas samaksājusi cietušajam, to piemērojamo tiesību aktu paredzamību, kas reglamentē (iekšējās) attiecības starp cedentu un cesionāru, un to, cik lielā mērā var īstenot tiesības pret parādnieku, kas ārpuslīgumiskās attiecībās ir atbildīgs par prettiesisku darbību vai risku, vai arī “trešās personas” tiesību akti ierobežo to piemērojamību, nosakot subrogācijas īstenošanas nosacījumus. Vai arī trešās personas, kas ir cietušā tiesību pārņēmēja, [valsts] tiesību akti ir piemērojami arī noteikumiem par tiesību noilgumu, uz ko atsaucas kaitējuma nodarītāja apdrošinātāja, un tie šajā jomā tie ir pārāki par Romas II regulas 15. panta h) punktā un 4. panta 1. punktā iekļauto noteikumu.

Citiem vārdiem sakot, ir jānosaka, vai Romas II regulas 19. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja tiesības uz atlīdzinājumu prettiesiskas darbības dēļ īsteno cietušā tiesību pārņēmējs (šajā gadījumā apelācijas sūdzības iesniedzējs), ir jāpiemēro šajās ārpuslīgumiskās attiecībās neiesaistītās trešās personas valsts tiesību akti (šajā gadījumā Francijas tiesību akti), vai arī šajā tiesību normā paredzētie noteikumi attiecas tikai uz subrogācijas pamatiem un nosacījumiem un šīs regulas 15. panta h) punkts, *ex vi* 4. panta 1. punkts, attiecas uz noteikumiem par tiesību noilgumu, jō vairs netiek aplūkotas tikai “trešās personas” un kreditora attiecības, bet arī ārpuslīgumiskās attiecībās iesaistītā cietušā tiesību uz atlīdzinājumu īstenošanas materiāltiesiskie nosacījumi.

Tā kā pastāv pamatotas šaubas par Romas II regulas reglamentējošo noteikumu interpretāciju un piemērošanu, kam ir būtiska nozīme, lai rastu galīgu risinājumu strīdā starp pusēm un it īpaši izvērtētu apelācijas sūdzības priekšmetu, ir jāiesniedz lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Eiropas Savienības Tiesai, lai novērstu atšķirības attiecīgo Kopienas tiesību interpretācijā.

3. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Saskaņā ar Lisabonas līguma 65. panta b) punkta noteikumiem Kopienai ir jāpieņem pasākumi tiesu iestāžu sadarbības civillietās jomā, kam ir pārrobežu

ietekme, it īpaši, kuru mērķis tostarp ir veicināt dalībvalstī piemērojamo noteikumu saderību jautājumos par tiesību aktu kolīziju un jurisdikciju.

Iesniedzējtiesas nolējumam ir divkāršs mērķis, proti, tas ir instruments, lai garantētu Eiropas Savienības vienveidīgu tiesību piemērošanu un valsts tiesu kā Savienības tiesību kopīgu tiesu lomu, lai nodrošinātu tiesību vienlīdzību visiem Eiropas pilsoņiem ⁷.

Šajā ziņā ir jānorāda uz Eiropas Savienības tiesas Statūtiem un Tiesas Reglamenta noteikumiem šajā jomā.

Saskaņā ar Lisabonas līguma 19. panta 3. punkta b) apakšpunktu, Eiropas Savienības tiesa lemj [...] *[citēts attiecīgais pants]*

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 26. pantu “*Eiropas Savienības Tiesas kompetencē ir sniegt prejudiciālus nolēmumus par: [...] a) par Līgumu interpretāciju, kā arī par Savienības iestāžu vai struktūru tiesību aktu spēkā esamību un interpretāciju*”; turklāt, “*ja šādu jautājumu ierosina kādas dalībvalsts tiesā, šī tiesa, ja tā uzskata, ka ir vajadzīgs Tiesas lēmums par šo jautājumu, lai šī tiesa varētu sniegt spriedumu, var lūgt, lai Tiesa sniegt nolēmumu par šo jautājumu*”.

Šajā gadījumā tiek apspriests jautājums par to, vai ir piemērojami Francijas vai Portugāles tiesību akti par tiesību uz atlīdzinājumu noilguma termiņu un tā aprēķinu, izskatot prasību par civiltiesisko atbildību par Portugālē notikušu prettiesisku darbību, kurā cietušais un cesionārs, kas vērsas pret apdrošinātāju, ir Francijas valstspiederīgie.

Hāgas Programmā, ko Eiropadome pieņēma 2004. gada 5. novembrī, ir izteikts aicinājums aktīvi turpināt darbu pie tiesību normu kolīzijas noteikumiem attiecībā uz ārpuslīgumiskām saistībām (“Roma II”) ⁸.

Konkrētajā situācijā, kas ir jāizskata Portugāles tiesai, ir domstarpības par Romas II regulas 19. panta interpretāciju kopsakarā ar 4. panta 1. punktu un 15. panta h) punktu, kam ir izšķiroša nozīme, lai noteiktu, vai ir jāpiemēro Portugāles vai Francijas tiesību normas par tiesību noilgumu un termiņa noteikšanas veidu, kā rezultātā būs iegūti atšķirīgi strīda risinājumi.

Turklāt, aplūkojot Tiesas un valsts judikatūru, tiek uzskatīts, ka strīdīgā jautājuma pārbaudes sarežģītības dēļ nav izslēgtas pamatotas šaubas, tāpēc pastāv grūtības, sniedzot minētās Romas II regulas tiesību normu interpretāciju.

Tādējādi šajā gadījumā nepieciešamība iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pamatota.

⁷ [...]

⁸ Romas II regulas galvenais mērķis ir veicināt iekšējā tirgus pareizu darbību.

Rezumējot, pamatlietas būtiskākie fakti:

- Nelaiimes gadījums notika Portugālē, kurā bija iesaistīts peldētājs, Francijas pilsonis, un kāds Portugālē reģistrēts atpūtas kuģis.
- Peldētājs un negadījumā cietušais cēla prasību Francijas tiesā pret iestādi, kas dibināta šajā nolūkā saskaņā ar Francijas tiesību aktiem un kas atlīdzināja viņam negadījuma rezultātā nodarītos zaudējumus.
- Francijas iestāde šajā gadījumā vērsās tiesā pret kuģa apdrošinātāju, pieprasīja atmaksāt samaksāto summu un atsaucās uz cietušā tiesību pārņemšanu.
- Apdrošinātājs piekrit tiesību pārņēmēja tiesībām celt prasību, bet ceļ iebildi par tiesību uz atlīdzinājumu noilgumu saskaņā ar Portugāles tiesisko regulējumu.

Eiropas Savienības Tiesai tiek uzdots šāds jautājums:

Vai attiecībā uz noteikumiem, kas reglamentē tiesību uz atlīdzinājumu noilgumu, ir piemērojami negadījuma vietas tiesību akti (Portugāles tiesību akti) saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 864/2007 (2007. gada 11. jūlijs) [par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām] (Roma II) 4. panta 1. punktu un 15. panta h) punktu vai turpretim - tā kā apelācijas sūdzības iesniedzējs ir pārņēmis cietušā tiesības - ir piemērojami uz tiesību pārņēmēju "trešo personu attiecināmie tiesību akti" (Francijas tiesību akti) saskaņā ar minētās regulas 19. pantu?

III. LĒMUMS

Tāpēc šīs apelācijas tiesas tiesneši nolemj:

- a) Apturēt apelācijas sūdzības izskatīšanu pēc būtības.
- b) Uzdot Eiropas Savienības Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu: Vai attiecībā uz noteikumiem, kas reglamentē tiesību uz atlīdzinājumu noilgumu, ir piemērojami negadījuma vietas tiesību akti (Portugāles tiesību akti) saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 864/2007 (2007. gada 11. jūlijs) [par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām] (Roma II) 4. panta 1. punktu un 15. panta h) punktu vai turpretim cietušā tiesību pārņemšanas gadījumā ir piemērojami uz tiesību pārņēmēju "trešo personu attiecināmie tiesību akti" (Francijas tiesību akti) saskaņā ar minētās Romas II regulas 19. pantu?

Apturēt tiesvedību līdz brīdim, kad Eiropas Savienības Tiesa būs pieņēmusi savu nolēmumu.

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jāizskata saskaņā ar noteikumiem, kas paredzēti Ieteikumos valsts tiesām saistībā ar prejudiciālās tiesvedības

ierosināšanu. Pēc apstiprinājuma par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu saņemšanu sekretariāts vienreiz ceturksnī pieprasīs informāciju par tā virzību.

Tiesāšanās izdevumi nav jāatlīdzina.

Lisabonā, 2022. gada 5. aprīlī

DARBA VERSIJA